

KRISTUS eller PAULUS?

Splittringen inom kyrkan ger anledning till många lekmanafunderingar. Kan den ytterst bero på att ingen kan tjäna två herrar, frågar författarinnan Anna-Lisa Helle, som nyligen utgivit en uppmärksammat debattbok "Måste man tro på Kristus?" Och hon fortsätter: Är det inte så att man måste följa antingen Kristus eller Paulus? - Vem var då Paulus? Och hurudan var han? Här följer hennes reflexioner:

Paulus var född i Tarsus i Cilicien av judiska föräldrar, som tillhörde Benjamins stam och var i besittning av romersk medborgarrätt, enligt Apg. 22:25-28, som berättar:

Vid ett upplopp i Jerusalem där Paulus är nära att sönderslitas och soldaterna tänker misshandla honom frågar han: "Är det lovligt för eder att gissla en romersk medborgare?" och befälhavaren frågar häpet: "Säg mig, är du verkligen romersk medborgare? Mig har det kostat en stor summa penningar att köpa den medborgarrätten." Varvid Paulus med en viss överlägsenhet svarar: "Jag däremot har den genom födelsen."

Föräldrarna ville att han skulle uppfostras till rabbin, varför han skickades till Jerusalem för att undervisas av den berömde Gamaliel. Apg. 22:3. I samband härmed lärde han sig efter judisk sed ett yrke, tältmakeri. Apg. 18:3.

Sedan han blivit medlem i det stränga fariséiska partiet "separatisterna", strävade han efter att på laglydnadens väg förverkliga den rättfärdighet, som gällde inför Gud. Fariséernas bemödanden gick nämligen ut på att med ett system av bud och stadgar, som de fann i lagen - de 5 Moseböckerna - eller som de själva stiftade såsom dess komplettering, "de äldstes stadgar", omspinna hela det offentliga och enskilda livet, så att judarna genom deras iakttagande måtte bli ett i Guds ögon heligt och rättfärdigt folk.

Eftersom han ansåg att denna väg var den enda och inte nöjde sig med några kompromisser blev han en fanatisk förföljare av Jesu lärjungar, vilkas bekännelse av Jesus som Kristus-Messias, inte bara djupt förargade honom utan som han också betraktade som en svår anklagelse mot sin egen religiösa organisation; var denna bekännelse sann, så hade ju hans egna dödat Mästaren. Gentemot lärjungarna hade Paulus därför endast känslor av hat och förakt.

För att dels själv erhålla ära och berömmelse genom sin religiösa nitälskan, dels bli stärkt i sin egen rättfärdighet började han motarbeta kättarna och gjorde upp en plan till systematisk utrotning av den enligt hans mening så farliga sekten.

I denna förföljelse utvecklade han en outtröttlig energi. Försedd med hemliga brev och arresteringsorder från huvudkvarteret i Jerusalem strövade han rastlöst omkring och hemsökte med obönhörlig hårdhet den nya rörelsens anhängare. Outplånliga bilder ristades in i hans hjärta, som skapade svåra skuldkomplex hos honom. Bedjande blickar, ångestfulla bristande ögon, darrande gamla händer, som söker avvärja slagen. Och fruktansvärdast av allt; halvkvädda röster, som viskar fram förnekelse av Mästaren för att slippa tortyr.....

Mest känd av hans förskräckande handlingar

är väl förföljelsen av Stefanus, den kanske finaste personligheten av Kristi efterföljare under denna tid; "hans ansikte syntes dem vara såsom en ängels." Apg. 6:15.

Det sätt på vilket han möter döden visar honom i varje fall som en verklig Jesu lärjunge. När Stefanus stenas, sedan Paulus hjälpt till att genomföra detta skändliga död, har han nått en så hög grad av förståelse, vidsynthet och tolerans att han liksom Mästaren av hela sitt hjärta kan utropa: "Herre, tillräkna dem icke denna synd." Apg. 7:60.

Pauli omvändelse till kristendomen är så väl känd att den knappast behöver relateras. På en färd till Damaskus fick han utanför staden en teofani, "guds-uppenbarelse" av känt slag. "Ett sken från himmelen omstrålade honom och en röst sade: "Saul, Saul, varför förföljer du mig?" Apg. 9:4.

Den erfarenhet som han här upplevde, övertygade honom om, att Gud själv i den upphöjde Frälsaren gripit honom med en så omedelbar styrka och fasthet, att det inte längre kunde få finnas någon annan religiös förmedling. "Och nu lever icke mer jag, utan Kristus lever i mig: och det liv, som jag nu lever i köttet, det lever jag i tron på Guds Son, som har älskat mig och utgivit sig själv för mig." Gal. 2:20.

Hur Paulus uppfattades av sina anhängare

kan man få en aning om i Andra brevet till Kor. 10:10. Man finner där att den kristna församlingen uttrycker en viss besvikelse vid personligt sammanträffande med honom. Det är tydligt, att han haft stor organisatorisk förmåga, som bl.a. tar sig uttryck i de många olika skrivelserna till församlingarna där han drar upp riktlinjer för medlemmarnas handlande i såväl andliga som världsliga frågor. Men han tycks skriva bättre än han talar och hans personlighet gör ett svagt intryck: i nämnda brev skriver han nämligen själv. Ty man säger ju: "Hans (Pauli) brev äro väl myndiga och stränga, men när han kommer själv, uppträder han utan kraft och på hans ord aktar ingen."

Säkert är att han haft svårt att hävda sig inför Jesu utvalda apostlar, som inte gärna, naturligt nog, ville erkänna honom som jämlike eftersom han ju aldrig känt Mästaren. Då han själv betraktade sig som stående över dessa enkla män i bildning och social ställning led han av detta; som ett nödrop kommer det: "Är jag icke en apostel? Har jag icke sett Jesus, vår Herre?" 1. Kor. 9:1.

I sin självhävdelse var Paulus en utpräglad jag-människa. "Det finns inte många i andens historia, som sagt Jag så inträngande och så oavlatligt som Paulus." V. Grønbech VI.

Att forskare i vår tid intresserar sig för Pauli själsliv är naturligt påpekar W. Kleen i "Våra gudar och deras folk" och fortsätter: "Hans personlighet är i själva verket så säregen, de tvära omkastningarna i hans tanke- och känsloliv så ofta förekommande liksom hans uppenbarelser att olika psykiatriska forskare över hela världen bedömt Paulus utifrån olika diagnoser. En auktorativ författare, W. Lange-Eichbaum har givit en kort främställning av dessa.

Sannolikt, respektive säkerligen epileptiker,

vilket förnekas av andra, som t.ex. ställer diagnosen paranoia hallucinatoria chronica med paranoiska hallucinationer. - Det är säkert att Paulus var hysteriker. - Sexualnöd, känsla av insufficiens, synd- och ångestkänsla - stegring av syndbelastningen. Tvångsneurotiker. Hans iver vid förföljelserna mot de kristna en kompensation för känslan av egen sexuell otillräcklighet. Demonstrativ (hysterisk) överkompensation. Vid Damaskus flykt in i visionen. Paulus icke helt frälst. Han förblev den sjuke hysterikern. Led under anfall: förblev extatiker. - Infantil egoism. Fanatisk typ med starka hysteriska drag och neuros. Ingen epilepsi.

Dessa korta notiser visar hur svårbedömbart Paulus är, men också att ingen av de av Lange-Eichbaum åberopade fackmännen förklarat honom fullt psykiskt frisk."

Flera forskare har påpekat Pauli sexualnöd. Kanske den är förklaringen till hans nedvärderande syn på kvinnan; "kärlekshatet" bottnar ju ofta i sexuell ofullkomlighet. I vilket fall som helst ligger det något osunt i att han godtar äktenskapet endast som en sexuell säkerhetsventil. Denna negativa och neddragande syn på förhållandet mellan man och kvinna har starkt påverkat kristendomen och gör det fortfarande. Det kan inte nog framhållas hur farlig denna sexualfientliga inställning är, eftersom all strävan till högre utveckling skall syfta till att lösgöra bundna krafter, inte att hämma dem. Natur-

liga känslor skall inte undertryckas, men väl förädlas, kultiveras och utlevas under ansvar.

Ett aktuellt exempel på hur Pauli-ord ligger till grund för kyrkans handlande är kvinnoprästfrågan. "Kvinnan bör i stillhet låta sig undervisas och därvid helt underordna sig; jag kan icke tillstödja en kvinna att själv uppträda såsom lärare", heter det i hans första brev till Timoteus 2:11-12. Denna egendomliga uppmaning har i vårt land splittrat kyrkan i två riktningar, som inbördes bekämpar varandra. Hur är detta möjligt?

Över huvudtaget är det svårt att förstå

att denne man är en Jesu lärjunge, eftersom han inte bara i sin uppfattning av kvinnan utan också i så många andra avseenden står i motsatsförhållande till Mästaren. Här är väl en av anledningarna till att den kristna förkunnelsen är så full av motsägelser. Ingen kan tjäna två herrar.

Jesus är fördragsam, förstående och vidsynt.

Paulus är ofördragsam och oförsonlig. Kan man tänka sig något mer hårt dogmatiskt än hans förskräckliga utrop: "Om någon förkunnar evangelium för eder i strid mot vad I haven undfått, så vare han förbannad." Gal. 1:9.

Jesus predikar "Guds rike invärtas I eder" d.v.s. andlig utveckling hos människan som skall möjliggöra för henne att uppnå innerlig förening med "Fadren", det Högsta.

Paulus predikar den korsfäste och uppståndne Frälsaren, Jesus Kristus. "Lagen har fått sin ände i Kristus, till rättfärdighet för var och en som tror." Rom. 10:4.

Jesus förkunnar en fördjupad etik vars förverkligande skall ge människorna frid på jorden.

Paulus förkunnar vad han tror om Jesus, eller rättare sagt om den korsfäste och uppståndne Kristus, som han tror har uppenbarat sig för honom vid Damaskus. Som tidigare nämnts har han, hur otroligt det än låter, aldrig sammanträffat med Mästaren och har därför inte i fördjupande och klarläggande samtal med honom fått kunskap om hans lära och förkunnelse.

Tron är följaktligen för Paulus allt. Med tanke på de handlingar han gjort sig skyldig till mot Jesu efterföljare är det kanske naturligt. Ty den av Paulus predikade "rättfärdiggörelsen genom tron" bortser från gärningarna och överlämnar människan helt åt Guds nåd.

Men eftersom denna religiösa övertygelse är något helt annat än Mästarens förkunnelse frågar man sig varför hans trosföreställning framsprungen ur starka skuld känslor, för evigt skall vara normgivande för kristna människors handlande.

Har då Pauli livsverk varit helt misslyckat

och endast till skada för mänskligheten? Nej, det har det nog inte. Hans gärning har haft stor betydelse därför att han slog in på nya vägar för att utbreda kristendomen. Medan de övriga apostlarna mest höll sig till den judiska befolkningen och landsbygden, uppsökte han inte bara judar, utan även hedningar och tog sikte på de stora handels- och industristäderna i Mindre Asien och Grekland, där han bland hantverkar- och arbetarklasserna vann det största antalet omvända. Dessa från hedendomen omvända befriades från tvånget att låta omskära sig och underkasta sig judarnas lag.

Hans betydelse ligger också i den konsekvens med vilken han genomförde denna grundsats och den energi han visade i att värva anhängare till den nya sekten, samt den organisatoriska förmåga han utvecklade vid bildandet av de kristna församlingarna. Och ingen annan har som Paulus gjort kristendomen gällande som en självständig religiös makt; det är möjligt att kristendomen utan Paulus förblivit en liten obetydlig judisk sekt.

Men man tänker med vemod på vad det skulle betytt för oss alla om Mästarens tankar, idéer och lärdomar tagits om hand av en stark och harmonisk människa, en samlad personlighet med hög andlig resning och med varm förståelse för Kristi budskap.

Visst kan man, som sagt, förstå att "rättfärdiggörelsen genom tron allena" för Paulus var av stor betydelse, ja, hans enda hopp, så svårt som det måste ha varit för honom att bära på minnet av att t.o.m. efter sin omvändelse ha förföljt lärjungarna. Och visst kan man förstå hans förhoppning att kunna få bortse från sina gärningar genom att helt överlämna sig åt Guds nåd.

Men olyckligtvis förde han denna idé vidare, helt i strid med Mästarens intentioner. Ty Kristus tillmäter gärningarna enorm betydelse; klart och entydigt förkunnar han:

"Allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det skolen ock I göra dem." Matt. 7:12.

- Anna-Lisa Helle -

Copyright: A-L. Helle.